

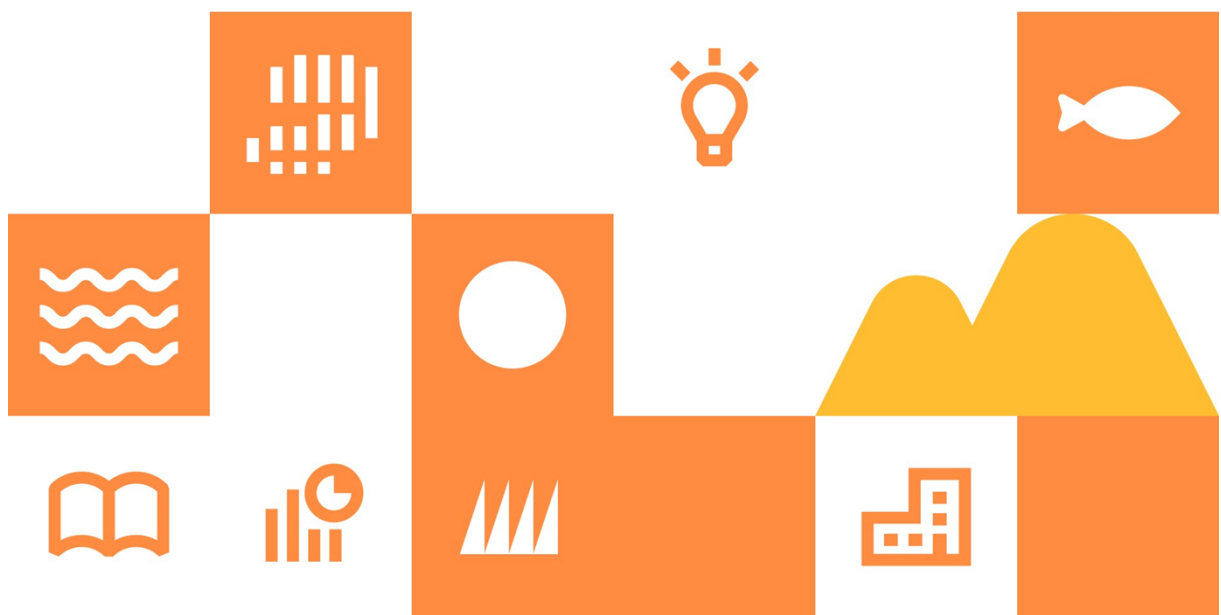

Fagskolen i Nord

Fagskolen i Nord

Studieplan Palliasjon

60 studiepoeng

Utdanningstilbudets kode: FHH89K

Kull: 2024

Godkjent av Fagskolestyret 30.05.2024

Innholdsfortegnelse

Del 1 Fellesfaglig informasjon og krav	3
1.1 Studieplan.....	3
1.2 Høyere yrkesfaglig utdanning	3
1.2.1 Fagskolen i Nord.....	3
1.2.2 Forskrift.....	3
1.3 Om studiet.....	4
1.3.1 Profil for helse og omsorgsfag.....	4
1.3.2 Bakgrunn for studiet	4
1.3.3 Overordnet læringsutbytte	4
1.4 Krav.....	6
1.4.1 Opptakskrav	6
1.4.2 Innpassing og fritak.....	6
1.4.3 Studiekontrakt.....	6
1.4.4 Politiattest	6
1.4.5 Skikkethetsvurdering	6
1.4.6 Krav til deltakelse	7
1.4.7 Litteraturliste/digitalt utstyr	7
1.5 Oppbygging og organisering.....	7
1.5.1 Emneoversikt	7
1.5.2 Studiets omfang og arbeidsmengde	8
1.6 Opplæringsaktiviteter.....	8
1.6.1 Undervisning.....	8
1.6.2 Arbeidsformer	9
1.6.3 Ansvar for egen læring.....	9
1.6.4 Veiledning.....	9
1.6.4 Læringsplattform.....	9
1.7 Vurdering	9
1.7.1 Arbeidskrav.....	9
1.7.2 Vurdering.....	10
1.7.3 Karakterskala	11
Del 2 Studieinnhold fordelt på emner.....	13
EMNE 1: FELLES GRUNNLAG I HELSE- OG OMSORGSFAGENE ETIKK, KOMMUNIKASJON OG SAMHANDLING.....	13
2.1.1 Sentrale tema.....	14
2.1.2 Arbeidskrav.....	14
2.1.3 Vurderingsform.....	14
2.1.4 Læremidler	14
2.2 EMNE 2: PALLIASJON	15
2.2.1 Sentrale tema.....	15
2.2.2 Arbeidskrav	16
2.2.3 Vurderingsform.....	16
2.2.4 Læremidler.....	16
2.3. EMNE 3: SYKDOM OG PALLIATIV OMSORG	17
2.3.1 Sentrale temaer.....	18
2.3.2 Arbeidskrav.....	19
2.3.3 Vurderingsform.....	19
2.3.4 Læremidler.....	19
2.4 EMNE 4: PRAKSIS I PALLIASJON.....	20
2.4.1 Sentrale tema.....	21
2.4.2 Arbeidskrav.....	22

2.4.3	Vurderingsform.....	22
2.4.4	Læremidler.....	22
2.5	EMNE 5 YRKESUTØVELSE OG PALLIATIVT TJENESTETILBUD.....	23
2.5.1	Sentrale tema.....	24
2.5.2	Arbeidskrav.....	24
2.5.3	Vurderingsformer.....	24
2.5.3	Læremidler.....	24
2.6	EMNE 6: FORDYPNING I PALLIASJON.....	25
2.6.1	Sentrale tema.....	25
2.6.2	Fordypningsoppgaven.....	26
2.6.3	Vurderingsformer.....	26
2.6.4	Læremidler.....	26

Del 1 Fellesfaglig informasjon og krav

1.1 Studieplan

Studieplanene beskriver hva studentene skal lære og setter rammene for hvordan opplæringen skal foregå. Studieplanen beskriver blant annet målet for studiet, opptakskrav, læringsutbyttene, oppbyggingen og vurderingsformene.

Studieplanene lagres i kvalitetssystemet og sorteres på navn på studium og årskull. På den måten sikrer vi at studenter og andre i mange år etter avsluttet studium kan finne tilbake til hva studiet inneholdt den gangen de tok det.

1.2 Høyere yrkesfaglig utdanning

Høyere yrkesfaglig utdanning (fagskole) ligger på nivået over videregående opplæring.

Fagskoleutdanning skal gi kompetanse som kan tas i bruk for å løse oppgaver i arbeidslivet uten ytterligere opplæringstiltak.

Utdanningen er et fullverdig høyrere yrkesfaglig utdanningsprogram og gir studiepoeng. Studiepoeng fra fagskole/høyrere yrkesfaglig utdanning er ifølge Kunnskapsdepartementet ikke automatisk forenlig mellom studiepoeng tatt på høyskole/universitet. Studiepoeng fra fagskole kan gi fritak fra deler av en utdanning på høyskole/universitet som vurderes av gjeldende utdanningsinstitusjon.

Fagskoleutdanningen bygger på enten yrkesfaglig utdanningsprogram med fag- eller svennebrev, eller på lang relevant praksis uten fagbrev.

De fleste utdanningene har en varighet fra ett til tre år. De kan være tilrettelagt som nettbasert og/eller deltidstilbud slik at utdanning kan tas mens studenten er i jobb. Noen studier er fulltids stedbaserte.

Høyere yrkesfaglig utdanning skiller seg fra annen høyere utdanning på en del områder. Det er ikke krav om at opplæringen skal være forskningsbasert. Derimot er et viktig krav at utdanningenes innhold er relevante for det enkelte yrket. Tilbudene skal være koblet til arbeids- og næringslivets behov.

1.2.1 Fagskolen i Nord

Fagskolen i Nord skal utdanne dyktige og reflekterte fagfolk som bidrar til utvikling og merverdi for næring og samfunn, og som er utviklet i tett samarbeid med arbeids- og næringslivet.

Fagskolen har et sertifisert styringssystem etter DNV-GL ST 0029.

Styret har det overordna ansvaret for skolen. Rektor har det overordna ansvaret for den daglige driften. Avdelingsleder har ansvaret for den daglige drifta av avdelinga.

1.2.2 Forskrift

Beskrivelse av rettigheter og plikter for studentene og tilbyder (skolen) vises i «Forskrift for høyere yrkesfaglig utdanning ved Fagskolen i Nord» se <https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2022-01-20-180>

1.3 Om studiet

1.3.1 Profil for helse og omsorgsfag

De helsefaglige studietilbudene setter søkelys på å leve i en arktisk region, der miljø og natur kan være med på å påvirke befolkningens helse. Faktorer som klima, et stort geografisk område med en spredt befolkning og infrastruktur skaper utfordringer for likeverdige helsetjenester og tilgjengelighet til spesialist- og kommunehelsetjenesten. Dermed kreves det kompetent og løsningsorientert helsepersonell som kan gjøre gode faglige observasjoner, vurderinger og tiltak. Utdanningene viser landsdelens flerkulturelle befolkning der helsevesenets tjenester også ivaretar nasjonale minoriteter som samisk og kvensk, samt nye minoriteter i Norge.

Fagskolen har et tett samarbeid med praksisfeltet innen spesialist- og kommunehelsetjenesten, privat sektor og ideelle organisasjoner.

Studenter ved Fagskolen i Nord får gjennom studiene ny og videreutviklet kunnskap og erfaring ved å være engasjerte, nysgjerrige og aktive i undervisning og veiledning. Refleksjon over teoretisk, praktisk og personlig kunnskap skapes i et fellesskap. Undervisningen ved Fagskolen i Nord har fleksible, studentaktive og varierte læringsformer som bygger på livslang læring.

1.3.2 Bakgrunn for studiet

Studieplanen for Palliasjon (tidligere Kreftomsorg og lindrende pleie) bygger på ny nasjonal plan godkjent 27.06.2022 av Nasjonalt råd for fagskoleutdanning i helse og oppvekstfag (NFFHO). Læringsutbyttebeskrivelsene (LUB) er oppdaterte i henhold til Nasjonalt Kvalifikasjonsrammeverk (NKR).

Helse- og omsorgssektoren er i en kontinuerlig utvikling, noe som gir behov for fagfolk som er rustet til nytenkning og omstilling. Mer komplekse og mer langvarige palliative pasientforløp gir behov for kompetanseheving, samhandling og tverrfaglighet. Stortingsmelding nr.24 viser til anbefalinger om hvordan lindrende behandling og omsorg bør utvikles for å møte dagens og fremtidens utfordringer. Fokuset ved livets slutt handler om pasienters og pårørendes livskvalitet, delaktighet og økt grad av brukermedvirkning. Kompetent personell skal bidra til omsorg og åpenhet om døden, helhetlig tilnærming og en verdig avslutning på livet.

I 2017 kom *NOU 2017:16 På liv og død - Palliasjon til alvorlig syke og døende* ut, som ble fulgt opp av Stortingsmelding nr. 24 (2019-2020) *Lindrende behandling og omsorg – Vi skal alle dø en dag. Men alle andre dager skal vi leve*. Disse to dokumentene setter fokus på det økte behovet for større kompetanse innen lindrende behandling i Norge, og er med å forme studietilbudet i palliasjon. Dokumentene omhandler forslag til hvordan lindrende behandling og omsorg kan utvikles til å møte dagens og fremtidens utfordringer. Gjennom målrettede tiltak skal meldingen bidra til at alle mennesker får en verdig avslutning på livet, i tråd med egne ønsker og behov. Stortingsmeldingen peker på at de ansatte er den viktigste innsatsfaktoren for å forbedre tilbudet om lindrende behandling og omsorg. Det er behov for å heve kompetansenivået i tjenestene for at uhelbredelig syke og døende skal oppleve livets slutfase som så trygg, smertefri og meningsfull som mulig.

Kompetanseløft 2025 er regjeringens plan for rekruttering, kompetanse og fagutvikling i de kommunale helse- og omsorgstjenestene. Formålet med planen er å bidra til en faglig sterk tjeneste, og sikre at den kommunale helse- og omsorgstjenesten har tilstrekkelig og kompetent bemanning.

1.3.3 Overordnet læringsutbytte

Overordnede læringsutbyttebeskrivelser (O-LUB) utledes fra NKR 5.1 og beskriver forventet læringsutbytte/kompetanse etter fullført utdanning. Læringsutbytte for de enkelte emnene (E-LUB) utledes fra O-LUB og viser forventet læringsutbytte/kompetanse etter hvert enkelt emne.

Læringsutbyttebeskrivelsene er inndelt i *kunnskap, ferdighet og generell kompetanse*:

Kunnskap er:	Ferdigheter er:	Generell kompetanse er:
Forståelse av teorier, fakta, begreper, prinsipper, prosedyrer innenfor fag, fagområder og / eller yrker.	Evne til å løse problemer og oppgaver med hjelp av faglig kunnskap. Det er ulike typer ferdigheter: kognitive, praktiske, kreative og kommunikasjonsferdigheter.	Evne til å anvende kunnskap og ferdigheter på selvstendig vis i ulike situasjoner gjennom å vise yrkesetisk forståelse, samarbeidsevne, ansvarlighet, evne til refleksjon og kritisk tenkning.

Overordnet læringsutbyttebeskrivelse:

Kunnskap	<p>Kandidaten</p> <ul style="list-style-type: none"> • har kunnskap om palliasjon ved alvorlige og uhelbredelige sykdommer og kunnskap om konsekvenser for pasientens dagligliv og deres pårørende • har kunnskap om verdigrunnlaget for palliasjon, og om hvordan pasientsentrert tilnærming og livshjelp kan bidra til å fremme helse og livskvalitet hos pasienter med alvorlig og uhelbredelig sykdom • har kunnskap om kommunikasjon i samhandlingen med pasienter som er alvorlig og uhelbredelig syke og deres pårørende • har kunnskap om faglige verktøy i arbeidet med å kartlegge helsetilstand, ressurser, symptomer og behov hos pasienter som er i en palliativ fase og ved livets slutt • har kunnskap om tegn på at pasienten er døende og om palliasjon ved livets slutt for alvorlig og uhelbredelig syke pasienter og deres pårørende • har innsikt i rettigheter, støtteordninger, lovverk og nasjonale anbefalinger og retningslinjer knyttet til alvorlig og uhelbredelig sykdom og død • har kunnskap om organisering av tjenestetilbudet knyttet til palliasjon og kjennskap til ansvar og oppgaver for aktører og samarbeidsparter i ulike pasient- og omsorgsforløp • kan oppdatere sin kunnskap om palliasjon ved alvorlige og uhelbredelige sykdommer og ved livets slutt • forstår hvordan palliasjon er en ressurs i velferdsstaten, og bidrar til trygghet og helsefremming for alvorlig og uhelbredelig syke pasienter, samt deres pårørende og for befolkningen og samfunnet ellers
Ferdigheter	<p>Kandidaten</p> <ul style="list-style-type: none"> • kan anvende kunnskap om alvorlige og uhelbredelige sykdommer og behandling til å observere symptomer og bivirkninger hos den enkelte pasient • kan anvende kunnskap om alvorlige og uhelbredelige sykdommer og behandling for å kunne iverksette ikke-medikamentelle tiltak for å lindre plagsomme symptomer og til å vurdere når det er nødvendig å trekke inn kompetanse på et høyere nivå fra tverrfaglige team • kan kartlegge helsetilstand, ressurser, symptomer og behov hos alvorlig og uhelbredelig syke og døende pasienter ved hjelp av standardiserte observasjonsskjemaer og kartleggingsverktøy • kan anvende kunnskap om pasientsentrert tilnærming, livshjelp og pårørendes betydning til å veilede om mestring når helse og funksjonsevne endres hos pasienten • kan anvende ulike kommunikasjonsformer og -teknikker i møte med alvorlig og uhelbredelig syke og døende pasienter og deres pårørende • kan finne informasjon og fagstoff som er relevant for problemstillinger innen palliasjon, og kan vurdere kildene kritisk • kan kartlegge situasjoner i møte med alvorlig og uhelbredelig syke og døende pasienter, og identifisere faglige og etiske problemstillinger og behov for å iverksette tiltak

Generell kompetanse	<p>Kandidaten</p> <ul style="list-style-type: none"> • har forståelse for faglige og etiske prinsipper og retningslinjer for palliasjon • har utviklet en etisk grunnholdning som kommer til uttrykk ved at han/hun ivaretar alvorlig og uheldredelig syke og døende pasienters integritet, brukermedvirkning og faglig forsvarlighet • kan utføre palliasjon etter individuelle behov hos alvorlig og uheldredelig syke og døende pasienter • kan bygge relasjoner med kollegaer på tvers av avdelinger og tjenestenivå for å ivareta pasientenes helhetlige behov knyttet til alvorlig og uheldredelig sykdom, lidelse og død • kan gjennom kunnskapsdeling, bevisstgjøring og etisk refleksjon på arbeidsplassen, bidra til å utvikle arbeidsmetoder og tjenester i palliasjon for alvorlig og uheldredelig syke og døende pasienter
----------------------------	--

1.4 Krav

1.4.1 Opptakskrav

For å bli tatt opp på studiet, kreves minimum ett av følgende punkt:

1. Formelt opptakskrav: Søker må ha fullført og bestått videregående opplæring med relevant fagbrev innen fagretningen helsefag.
2. Realkompetanse: Søker må fremlegge dokumentasjon på at de har realkompetanse tilsvarende det formelle opptakskravene og være fylt 23 år innen opptaksåret.

Søkere som kan dokumentere at de skal gjennomføre fagprøve etter opptaksfristen, kan tildeles plass på vilkår om bestått prøve innen første semester etter opptak. Om prøven ikke består, mister søker studieplassen.

Søkere med utenlandsk fag- eller yrkesopplæring kan gis opptak på grunnlag av formell kompetanse dersom opplæringen er godkjent som sidestilt med norsk vitnemål og fagbrev.

Relevante fagbrev: helsefagarbeiderfaget, omsorgsarbeiderfaget, ambulansesarbeiderfaget, vitnemål som hjelpepleier (1963-2006)

1.4.2 Innpassing og fritak

Studenten kan etter opptak, få innpassing og/eller fritak for deler av utdanningen. Det skal være «annen likeverdig utdanning og kompetanse». Det gis innpass/fritak kun i hele emner.

1.4.3 Studiekontrakt

Alle studentene på studiet må skrive under en studiekontrakt før de starter på studiet.

1.4.4 Politiattest

Det er et krav om politiattest på utdanninger som har praksis på tildelt praksisplass. Søkere som har fått tilbud om studieplass og som innebærer praksis må levere politiattest ved oppstart av studiet. For denne utdanningen kreves politiattest. Se forskrift for Fagskolen i Nord:

https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2022-01-20-180/KAPITTEL_5#KAPITTEL_3

1.4.5 Skikkethetsvurdering

Utdanninger underlagt krav om skikkethetsvurdering slik beskrevet i fagskoleforskrifta §§ 26 – 36. Fagskoleforskrifta § 26 beskriver formålet med skikkethetsvurdering:

«En skikkethetsvurdering skal avdekke om studenten har de nødvendige forutsetningene for å kunne utøve yrket. En student som i utdanningen eller i fremtidig yrkesutøvelse kan utgjøre fare for liv, fysisk og/eller psykisk helse, rettigheter og sikkerhet til barn, unge eller voksne i sårbare situasjoner, er ikke skikket for yrket.»

Vurderinga skal skje gjennom hele fagskoleutdanninga, og studentene får informasjon om reglene for dette ved studiestart. I forskrift for Fagskolen i Nord er det i beskrevet hvordan vurderingen vil skje, og om eventuell klagebehandling: https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2022-01-20-180/KAPITTEL_5#KAPITTEL_4

1.4.6 Krav til deltakelse

Det er krav om en tilstedeværelse på 80 %, det vil si at en student med lavere tilstedeværelse vil ikke få godkjent sine arbeidskrav og kan ikke fremstille seg til eksamen. Tilstedeværelsen registreres på obligatoriske synkrone/asynkrone samlinger, nettundervisninger og individuell- og gruppeveiledninger. Studentene deltar på nettundervisning med kamera og mikrofon tilgjengelig. Tilstedeværelsen vil registreres innenfor hvert emne. Studenten må ha gyldig dokumentert fravær ut over 20 % for at det skal utarbeides en plan for læringsutbytteforståelse. Dersom studenten har fått betydelig lavere tilstedeværelse innenfor et emne må han/hun ta dette emnet på nytt, dette medfører forandret studieprogresjon.

Fravær i praksisperioden

Studenten plikter å melde alt fravær til praksisstedet umiddelbart, og- hvis mulig- før det finner sted. Fraværet registreres av veileder på praksisstedet. Et fravær over 10 % av fastsatt timetall for praksisperioden fører til «ikke bestått» og studenten må ta emnet på nytt.

1.4.7 Litteraturliste/digitalt utstyr

Litteraturliste blir lagt ut i læringsportalen og på hjemmesida til Fagskolen i god tid før hvert skoleår starter.

Studentene må disponere egen PC og det er en fordel å ha grunnleggende datakunnskaper. Samlinger, nettundervisninger og veiledninger, samt innleveringer av skriftlig arbeid foregår digitalt. Studentene får Office-pakken med bl.a. Outlook e-postkonto og skriveprogrammene Word og PowerPoint fra Fagskolen, der studentene kan samarbeide i sanntid i samme dokument.

1.5 Oppbygging og organisering

Undervisningen i studiet gjennomføres med nettundervisning, asynkron undervisning og samlinger som er både fysisk og digital. De helsefaglige utdanningene er emnestrukturerte og de ulike emner bygger på hverandre. En student må ha bestått et emne for å kunne fortsette i studiet på det neste. Jfr Forskrift for høyere yrkesfaglig utdanning ved Fagskolen i Nord §2.14 pkt 2:

https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2022-01-20-180/KAPITTEL_2#§2-14

1.5.1 Emneoversikt

Emnekode	Emnenavn	Omfang
97HH89A	Emne 1: Felles grunnlag i helse- og omsorgsfagene: Etikk, Kommunikasjon og Samhandling	10 stp
97HH89B	Emne 2: Palliasjon	5 stp
97HH89C	Emne 3: Sykdom og palliativ omsorg	15 stp
97HH89D	Emne 4: Praksis i palliasjon	10 stp
97HH89E	Emne 5: Yrkesutøvelse og palliativt tjenestetilbud	10 stp

97HH89F	Emne 6: Fordypning i palliasjon	10 stp
	Sum	60 stp

Emne	Emnenavn	Studie - poeng	Antall uker deltid over 1 år	Lærerstyrt undervisning læringsaktiviteter og veiledning	Forventet selvstudie	Total Arbeidsmengde
Emne 1 Emnekode: 97HH89A	Etikk, samhandling og kommunikasjon	10 stp.	12 uker	42 t	168 t	210 t
Emne 2 Emnekode: 97HH89B	Palliasjon	5 stp.	6 uker	19 t	84 t	102 t
Emne 3 Emnekode: 97HH89C	Sykdom og palliativ omsorg	15 stp.	20 uker	67 t	280 t	345 t
Emne 4 Emnekode: 97HH89D	Praksis i palliasjon	10 stp.	12 uker	21 t 8 uker praksis = 240 t	168 t	429 t
Emne 5 Emnekode : 97HH89E	Yrkesutøvelse og palliativt tjenestetilbud	10 stp.	12 uker	36 t	168 t	204 t
Emne 6 Emnekode: 97HH89F	Fordypning i palliasjon	10 stp.	14 uker	27 t	196 t	223 t
	SUM	60 stp.	76 uker	552 t	1064	1516 t

1.5.2

Studiets omfang og arbeidsmengde

Stp. = Studiepoeng

Lærerstyrt undervisning og veiledning i arbeidskrav, emneoppgaver, praksisstudier og fordypningsarbeidet foregår i skoletiden. Selvstudie er den tid studenten må beregne å bruke på forberedelser til undervisning og lesing av fagstoff utover fastsatt skoletid, inkl. arbeidskrav, fordypningsoppgave etc.

1.6 Opplæringsaktiviteter

1.6.1 Undervisning

Studiet er samlingsbasert deltidsstudie med nettstøtte over 2 år (4 semester). Det er 1 fysisk samling på 2 hele dager per semester. I tillegg er det i gjennomsnitt 1 heldag digital samling per semester. Undervisning mellom samlinger er på 3 timer og kan være:

- Synkron undervisning: Digital undervisning over nett på dagtid
- Asynkron undervisning: Digitalt utdelte læringsoppgaver, som studentene aktivt selv må arbeide med og levere inn til riktig tid. Asynkron undervisning tilsvarer tids- og arbeidsmessig synkron nettundervisning, og studentens forberedelsestid til undervisning.

Veiledning av arbeidskrav og andre oppgaver foregår også digitalt over nett på dagtid.

Studiet har 8 uker praksis som kan gjøres på egen arbeidsplass eller utplassert på annen avdeling, se pkt 2.4 Emne 4 Praksis i Palliasjon.

Samlinger, synkrone/asynkrone nettundervisninger, veiledninger og praksisstudier er obligatoriske.

I utdanningen vektlegges læring som en prosess foran resultatet, dette i forhold til både faglig og personlig utvikling. Læringssynet bygger på refleksjon og oppdagelse, der læreren er tilrettelegger og

motivator for læring, og i mindre grad foreleser. Det forventes at den enkelte student viser engasjement, nysgjerrighet, initiativ og tar ansvar for egen læring og felles læringsmiljø.

1.6.2 Arbeidsformer

Det legges opp til bruk av ulike pedagogiske tilnæringsmåter og varierte undervisningsformer f eks, flip classroom, situasjonsbasert læring, samarbeidslæring, grupperefleksjoner, veiledningsøvelser og bruk av ulike digitale arbeidsverktøy. Mye av undervisningstiden foregår studentaktivt og i samarbeid med andre studenter.

Studentenes egne erfaringer fra arbeid innen helse- og omsorgssektoren gir anledning for å legge til rette for erfaringsbasert undervisning og refleksjon som integreres med relevante teoretiske kunnskaper. I utdanningen får studentene trening i å gi og motta tilbakemeldinger i samarbeidssituasjoner på en konstruktiv og etisk måte.

I studiet vil det forekomme oppgaver og arbeidskrav som gruppearbeid og gruppeinnlevering. Gruppeprosessene er tenkt å bidra til å styrke samarbeidsevnen, kommunikasjons- og relasjonskompetansen. Det forventes at studentene er aktive og gir rom for alle sine meninger, dette for å bidra til økt læring og trening i hverandreveiledning og hverandrevurdering.

1.6.3 Ansvar for egen læring

Studentenes ansvar for egen læring, stiller krav til at studenten er bevisst egne læringsbehov og læreprosesser. Studentene må aktivt oppsøke læresituasjoner og være engasjert i samhandling med andre aktører i læringsmiljøet. Dette for å kunne reflektere over egen erfaring og personlig utvikling og slik nyttiggjøre seg ny faglig kunnskap. Skolens rolle er å tilrettelegge for læring og støtte/veilede studenten i læringsprosessen.

Det forventes at studentene møter forberedt til undervisning og veiledning og deltar med stor grad av egenaktivitet. Det medfører naturlig nok eget ansvar i selvstudier og at man setter seg inn i relevant pensum.

1.6.4 Veiledning

I veiledning er lærerens ansvar å legge til rette for at studenten oppdager ting selv, ved å stille spørsmål som stimulerer til refleksjon og læring. Studenten får veiledning i situasjoner som oppstår i utdanningen, i arbeidet med skriftlige individuelle- og gruppeoppgaver, i praksis og i forbindelse med fordypningsoppgaven. Studenten skal være forberedt til veiledning og tydeliggjøre hva han/hun ønsker veiledning på. Ved skriftlige oppgaver leveres veiledningsgrunnlag i Canvas i god tid før veiledning slik at lærer kan forberede seg.

Veiledningen er til hjelp i arbeidet med seg selv som student og yrkesutøvere, og skal bidra til faglig og personlig utvikling.

1.6.4 Læringsplattform

Vi benytter Canvas som læringsplattform. Her vil vi legge ut all informasjonen til studentene samt alle arbeidskrav. Studentene bruker plattformen til å laste opp sine besvarelser samt å kommunisere skriftlig med lærere og med studenter.

1.7 Vurdering

1.7.1 Arbeidskrav

Arbeidskrav defineres som arbeidsoppgaver som må være godkjent for å få fremstille seg til eksamen. Disse kravene kan bestå av obligatoriske gruppearbeid og individuelle tester, rapporter, oppgaveinnleveringer etc. Studentene skal i sin besvarelse gi en forståelse av de helsefaglige aspektene med faglig begrunnelse og vise evne til refleksjon. Besvarelsen skal synliggjøre hvilke kilder som benyttes, og den skal inneholde en samlet oversikt over anvendt litteratur. Beskrivelse av arbeidskravene fremkommer i egne dokumenter. Det blir gitt arbeidskrav i hvert emne.

Arbeidskravene er tidsbestemt og må leveres innen gitte frister. Dersom det er uforutsette hendelser som forhindrer studenten å levere, kan studenten søke om å få levere utenom fristen. Studenten kan søke om utsatt innlevering, seinest 3 dager før gitt innleveringsfrist. Dersom ikke arbeidskravet blir godkjent første gang, kan de levere for andre gang innen 10 dager etter karakter er satt. Dersom studenten ikke får godkjent arbeidskravet for andre gang, kan studenten søke rektor om nytt forsøk. Søknadsfristen for et tredje og siste forsøk er 10 dager etter at sensur er gitt.

Sensurfrist for arbeidskrav og fordypningsoppgave er 3 uker etter fastsatt innleveringsdato.

1.7.2 Vurdering

Vurdering har sammenheng med utdanningens læringsutbytte, innhold, undervisnings- og arbeidsformer og læringsaktiviteter. Vurdering følger bestemmelser jfr Lov om høyere yrkesfaglig utdanning, og anbefalinger gitt i Nasjonal plan for ettårig fagskoleutdanning i helse- og omsorgsfag, generell del og Forskrift for høyere yrkesfaglig utdanning ved Fagskolen i Nord, kap 5 Vurdering og eksamen: https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2022-01-20-180/KAPITTEL_5#

Vurdering består av:

Oppgaver	Emne	Vurderingsform	Emnets slutt karakter
Arbeidskrav	1, 2 og 5	Bestått/ikke bestått	Bestått/ikke bestått
Individuelt arbeidskrav	3	Bokstavskarakter A-F	A-F, minimum karakter E for bestått emne
Praksis med arbeidskrav (se utfyllende tekst under)	4	Bestått/ikke bestått	Bestått/ikke bestått
Fordypningsoppgave	6	Bokstavskarakter A-F	A-F, minimum karakter E for å gå opp til muntlig høring

For å kunne starte fordypningsoppgaven i emne 6, må studenten ha fullført og bestått alle foregående emner i studiet.

Vurdering av praksisemnet

Det gjennomføres skriftlig og muntlig midt- og sluttvurdering i praksisemnet. Deltakere i vurderingssamtaler er student og praksisveileder. For studenter på utplassert praksis deltar faglærer på midtvurdering, og ved behov/etter ønske på sluttvurdering. For studenter som har praksis på eget arbeidssted, deltar lærer ved behov/etter ønske på midt- og/eller sluttvurdering. De skriftlige dokumentene skal signeres av alle parter. Det skal sikres at studenten har mulighet til å skrive merknad. I tvilstilfeller er lærerens vurdering avgjørende.

Vurdering gjøres på bakgrunn av emnets læringsutbytter, studentens personlige målsetninger/evaluering utviklingsarbeid, studentens egenrevisning av praksis, gjennomføring av praksis og arbeidskrav som er tilknyttet praksisperioden. Praksisveileder vurderer studenten kontinuerlig gjennom praksisperioden, og innstiller til bestått/ikke bestått.

Praksisemnet vurderes til ikke bestått dersom studenten:

- Ikke viser tilstrekkelige kunnskaper, ferdigheter og generell kompetanse mht studiets krav
- Handler ut over sitt kompetanseområde
- Ikke får godkjent arbeidskrav
- Har fravær over 10% av fastsatt timetall for praksisperioden, noe som ikke gir grunnlag for vurdering

Fravær over 10% som dokumenteres med legeerklæring regnes ikke som et forsøk i praksis. Udokumentert fravær over 10% regnes som et forsøk.

Er praksisemnet ikke bestått, medfører det endret studieprogresjon og praksisperioden må tas på nytt. Ved tvil om praksisemnet kan vurderes til bestått, skal studenten ved midtvurdering eller seinest tre uker før fastsatt dato sluttvurdering, få skriftlig melding om dette. Meldingen skal vise hva studenten ikke mestrer, og hvilke krav som må oppfylles for å få bestått praksisemnet.

Om studenten i slutten av praksisperioden viser handling/væremåte som ikke gir grunnlag for å bestå praksis, kan studenten likevel få karakteren ikke bestått selv om forutgående tvilsmelding ikke er gitt til riktig tidspunkt. Fagskolen skal da kontaktes umiddelbart, og følgende retningslinjer vil iverksettes: Det innkalles til et møte hvor fagskolens avdelingsleder, faglærer, student og praksisveileder eller annen representant fra praksis deltar. Student har mulighet til å ha med seg tillitsvalgt eller en annen støtteperson. Det utarbeides protokoll fra møtet som studenten skal ha kopi av senest innen utgangen av tredje virkedag etter at møtet fant sted.

Fordypningsoppgaven i Emne 6

Fordypningsoppgaven er en studentoppgave som gjennom refleksjon skal vise faglig, praktisk og personlig utvikling hos studenten. Studenten arbeider individuelt med fordypningsoppgaven. Det gis veiledning av medstudenter og faglærer under skriveperioden.

Fordypningsoppgaven vurderes av intern og ekstern sensor som gjør en samlet vurdering av fordypningsoppgaven. Vurderingsuttrykket er karakterskalaen A-F, hvor studenten må oppnå minimum karakter E for å kunne stille til muntlig høring, som fastsetter endelig emnekarakter.

Plagiat og etiske retningslinjer for oppgaver

Alle innleveringer kontrolleres for plagiat. Plagiat vil si å utgi andres produkter for sitt eget. Dette kan være utilsiktet, men er likevel uetisk og ulovlig. Det er derfor viktig å lære seg kildehenvisning. Les mer i skolens kvalitetssystem.

Skolens etiske retningslinjer for oppgaveskriving blir lagt ut i læringsportalen.

1.7.3 Karakterskala

Karakterskala jf. forskrift om høyere yrkesfaglig utdanning §40:

https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2022-01-20-180/KAPITTEL_5#%C2%A75-2

Symbol	Betegnelse	Generell, ikke fagspesifikk beskrivelse av vurderingskriterier
A	Fremragende	Fremragende prestasjon som skiller seg klart ut. Studenten har svært gode kunnskaper, ferdigheter og generell kompetanse.
B	Meget god	Meget god prestasjon. Studenten har meget gode kunnskaper, ferdigheter og generell kompetanse.
C	God	Jevnt god prestasjon som er tilfredsstillende på de fleste områder. Studenten har gode kunnskaper, ferdigheter og generell kompetanse.
D	Nokså god	Akseptabel prestasjon med noen vesentlige mangler. Studenten har nokså gode kunnskaper, ferdigheter og generell kompetanse.
E	Tilstrekkelig	Prestasjonen tilfredsstillende minimumskravene, men heller ikke mer. Studenten har oppfylt minimumskravene som blir stilt til kunnskaper, ferdigheter og generell kompetanse.
F	Ikke bestått	Prestasjon som ikke tilfredsstillende minimumskravene. Studenten har ikke bestått på grunn av vesentlige mangler når det gjelder faglige kunnskaper, ferdigheter og generell kompetanse.

I emner det benyttes vurderingsuttrykket «bestått – ikke bestått» gjelder vurderingsbeskrivelse, jf. forskrift om høyere yrkesfaglig utdanning §40, punkt (4):

Karakter	Generell omtale av vurderingskriterium
Bestått	<ul style="list-style-type: none"> - Kandidaten har oppnådd kravene til læringsutbytte og viser nødvendige kunnskaper, ferdigheter og kompetanse. - Kandidaten har oppnådd en helhetlig kompetanse i forhold til beskrivelsen av læringsutbyttene for emnet og fordypede kunnskaper innen sentrale områdene. - Kandidaten kan anvende faglige begreper, vise faglig vurderingsevne og selvstendighet. - Kandidaten ivaretar etiske retningslinjer ved oppgaveskriving og skrive tekniske krav.
Ikke bestått	<ul style="list-style-type: none"> - Besvarelsen viser at kandidaten har manglende helhetlig faglig kunnskap, ferdigheter og generell kompetanse for å nå læringsutbyttene i emnet. - Kandidaten har grunnleggende kunnskapshull i sentrale områder. - Kandidaten har mangelfull begrepsforståelse, faglig vurderingsevne og selvstendighet. - Kandidaten viser ikke tilfredsstillende bruk av etiske retningslinjer ved oppgaveskriving og har store utfordringer med skrive tekniske krav.

Begrunnelse for karakter ved eksamen

Ved skriftlig eksamen kan kandidaten be om begrunnelse for karakterfastsettelsen innen tre (3) uker fra dato resultatet foreligger. Ved muntlig eksamen eller bedømming av praktiske ferdigheter må kravet om begrunnelse fremsettes eksamensdagen. Sensor kan velge om begrunnelsen skal gis skriftlig eller muntlig.

Klagefristen stanses når begrunnelse kreves og vil være tre (3) uker etter dato som begrunnelse er gitt til kandidaten.

Klage og klagebehandling

Det er mulig å klage på karakterfastsetting, jf. fagskoleloven § 22. Søker henvises til å sette seg inn i rettighetene og fylle ut skjema for formell klage, se: https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2018-06-08-28#KAPITTEL_5

Del 2 Studieinnhold fordelt på emner

EMNE 1: FELLES GRUNNLAG I HELSE- OG OMSORGSFAGENE ETIKK, KOMMUNIKASJON OG SAMHANDLING

Emne 97HH89A	Tema
EMNE 1: FELLES GRUNNLAG I HELSE- OG OMSORGSFAGENE: ETIKK, KOMMUNIKASJON OG SAMHANDLING (10 stp)	1a. Etikk 1b. Kommunikasjon og samhandling 1c. Lover og forskrifter 1d. Sosiologi og psykologi
Læringsutbytte	
Kunnskaper	
Studenten	
<ul style="list-style-type: none"> • har kunnskap om etikk og yrkesetiske prinsipper og dilemma, relevante teorier og arbeidsmåter, samt etisk refleksjon. • har kunnskap om brukermedvirkning og betydningen den har for tjenestemottaker og tjenesteyter • har forståelse for psykologiske og sosiologiske prinsipper tilknyttet enkeltindividet, familien og sosialt nettverk • har kunnskap om kultur, urfolk, migrasjonshelse og mangfold i sitt møte med tjenestemottakere og samarbeidspartnere. • har kunnskap om relasjonskompetanse, samhandling og kommunikasjonsverktøy som er relevante for yrkesutøvelsen • har kunnskap om gruppeprosesser og konflikthåndtering • har kunnskap om relevant lovverk og offentlige dokumenter som regulerer fagfeltet • har kunnskap om helse-, omsorg- og oppveksttjenestene i samfunnet og deres organisering • har kunnskap om teknologiske løsninger og hvordan det påvirker samarbeidet med tjenestemottaker, pårørende og samarbeidspartnere	
Ferdigheter	
Studenten	
<ul style="list-style-type: none"> • kan anvende kunnskap om etiske og yrkesetiske prinsipper og dilemma som grunnlag for etisk refleksjon rundt praktiske problemstillinger • kan anvende relasjonskompetanse, samhandling og kommunikasjonsverktøy som er relevante for yrkesutøvelsen • kan anvende kunnskap om kommunikasjonsferdigheter til profesjonell samhandling med tjenestemottaker og samarbeidspartnere • kan finne og henvise til relevant lovverk, forskrift eller stortingsmelding som er relevant for yrkesutøvelsen • kan anvende kunnskap om organiseringen av helse-, omsorg- og oppveksttjenestene i samhandling med tjenestemottakere og samarbeidspartnere • kan anvende kunnskap om kultur, urfolk, mangfold og migrasjonshelse i sitt møte med tjenestemottakere og samarbeidspartnere • kan anvende teknologiske løsninger forsvarlig og med etisk bevissthet	
Generell kompetanse	
Studenten	
<ul style="list-style-type: none"> • har utviklet en etisk forståelse som kommer til uttrykk gjennom refleksjon over egen atferd, samt gjennom kommunikasjon og samhandling i situasjoner med tjenestemottakere og samarbeidspartnere • kan bygge relasjoner basert på holdninger og verdier knyttet til helhetlig menneskesyn, likeverd og respekt, slik at tjenestemottakere og samarbeidspartnere opplever trygghet og har tillit til de ulike tjenestene • kan utøve yrket sitt faglig forsvarlig og med etisk bevissthet • kan samhandle med relevante tjenester innenfor helse-, omsorg- og oppvekstsektoren • kan utføre arbeidet etter tjenestemottakerens behov og utfordringer	

2.1.1 Sentrale tema

a. Etikk

- Etiske teorier og prinsipper
- Etiske dilemma
- Etikk og teknologi
- Helhetlig menneskesyn

b. Kommunikasjon og samhandling

- Brukerperspektivet
- Relasjonskompetansen og relasjonsbygging
- Kommunikasjon i samhandling med tjenestemottaker og samarbeidspartnere
- Gruppeprosess og konflikthåndtering

c. Lover og forskrifter

- Relevante lover, forskrifter og offentlige dokumenter for utdanningens studenter og tjenestemottaker

d. Sosiologi og psykologi

- Utviklingspsykologi
- Sosiale roller
- Migrasjonshelse, kultur, mangfold og urfolk

2.1.2 Arbeidskrav

Obligatorisk Individuelt- og /eller gruppe- arbeid knyttet til emnets innhold.

2.1.3 Vurderingsform

Emnet vurderes til bestått – ikke bestått.

2.1.4 Læremidler

Se egen litteraturliste.

2.2 EMNE 2: PALLIASJON

Emne 97HH89B	Tema
EMNE 2: PALLIASJON (5 stp)	2a. Palliasjon – hva er palliasjon? 2b. Døden i et historisk og kulturelt perspektiv 2c. Alvorlig og uhelbredelig sykdom – hva det kan innebære for pasient og pårørende
Læringsutbytte	
Kunnskaper Studenten <ul style="list-style-type: none"> • har kunnskap om hva palliativ behandling, omsorg og pleie er og omfatter • har kunnskap om hvordan alvorlig og uhelbredelig sykdom og død kan påvirke både pasient og pårørende fysisk, psykisk, sosialt og eksistensielt • har kunnskap om sorg- og krisereaksjoner knyttet til det å få, eller å være nær pårørende til en som får alvorlig og uhelbredelig sykdom • har kunnskap om hva livshjelp innebærer og hvordan det kan bidra til å fremme livskvalitet, mestring og håp hos alvorlig og uhelbredelig syke og døende pasienter og deres pårørende • har kunnskap om døden i et historisk og kulturelt perspektiv • forstår hva det betyr for pasient og pårørende å ha en pasientsentrert tilnærming i palliativ behandling, pleie og omsorg • har kunnskap om hospice-filosofiens egenart, verdigrunnlag og betydning i samfunnet	
Ferdigheter Studenten <ul style="list-style-type: none"> • kan anvende kunnskap om pasientsentrert tilnærming til å ivareta brukermedvirkning og integritet hos alvorlig og uhelbredelige syke og døende pasienter • kan anvende kunnskap om reaksjoner på sorg og krise i møte med pasienter med alvorlig og uhelbredelig sykdom og deres pårørende • kan finne informasjon om ulike kulturelle aspekter knyttet til alvorlig sykdom og død for å møte individuelle ønsker og behov hos pasient og pårørende	
Generell kompetanse Studenten <ul style="list-style-type: none"> • har forståelse for egen yrkesrolle, ansvar og oppgaver i den palliative omsorgen for alvorlig og uhelbredelig syke og døende pasienter og deres pårørende • har opparbeidet seg personlig forståelse for å kunne utøve pleie og omsorg for alvorlig og uhelbredelig syke og døende pasienter i tråd med verdigrunnlaget for palliasjon og hospice-filosofien og pasientsentrert tilnærming	

2.2.1 Sentrale tema

a. Palliasjon - hva er palliasjon?

- Palliasjon
- Livsforlengende behandling
- Hospice-filosofien
- Pasientsentrert tilnærming og integritet
- Livskvalitet, håp, mestring
- Palliativ plan

b. Døden i et historisk og kulturelt perspektiv

- Døden i et historisk perspektiv
- Sykdom og død i ulike kulturer

c. Alvorlig og uhelbredelig sykdom – hva det kan innebære for pasient og pårørende

- Ulike perspektiv på sykdom
- Kulturelle aspekter -Påvirkning av nettverk, omgivelser og sosiale omveltninger
- Psykiske reaksjoner
- Krise og sorg
- Åndelige og eksistensielle omsorg og utfordringer
- Livshjelp til livskvalitet, håp og mestring
- Pårørende
- Barn og unge som pårørende

2.2.2 Arbeidskrav

Obligatorisk individuelt- og /eller gruppe- arbeid knyttet til emnets innhold.

2.2.3 Vurderingsform

Emnet vurderes til bestått – ikke bestått.

2.2.4 Læremidler

Se egen litteraturliste.

2.3. EMNE 3: SYKDOM OG PALLIATIV OMSORG

Emne 97HH89C	Tema
EMNE 3: SYKDOM OG PALLIATIV OMSORG (15 stp)	3a. Alvorlige sykdommer 3b. Kartlegging og vurdering av symptomer 3c. Palliativ, symptomforebyggende og symptomlindrende behandling og omsorg 3d. Konsekvenser av alvorlig sykdom og behandling, ivaretagelse av grunnleggende behov 3e. Pleie og omsorg ved livets slutt
Læringsutbytte	
Kunnskaper Studenten <ul style="list-style-type: none"> • har kunnskap om alvorlige hjerte- og lungesykdommer, nyresykdommer, nevrologiske sykdommer, kreft og demens og om symptomer, plager og behov sykdommene kan gi i palliativ fase og ved livets slutt • har kunnskap om konsekvenser som ulike alvorlige og uhelbredelige sykdommer kan ha for pasientens dagligliv, og om bivirkninger av behandlingen • har kunnskap om pårørendes rolle og betydning i palliativ fase • har kunnskap om ulike standardiserte observasjonsskjemaer og kartleggingsverktøy som kan brukes for å observere og dokumentere symptomer hos pasienter som er i palliativ fase • har kunnskap om tiltak for å forebygge og lindre plagsomme symptomer hos pasienter i palliativ fase • har kunnskap om endringer i pasientens tilstand som kan tyde på at døden er nært forestående • har kunnskap om tiltaksplaner i livets slutfase • har innsikt i nasjonale handlingsprogram og retningslinjer knyttet til palliasjon • har kunnskap om alternativ og komplementær behandling som kan bidra til å forebygge og lindre plagsomme symptomer	
Ferdigheter Studenten <ul style="list-style-type: none"> • kan anvende kunnskap om alvorlige sykdommer og palliasjon til å delta i palliativ behandling, og til å planlegge og iverksette ikke-medikamentelle tiltak som ivaretar pasientens behov for å forebygge og lindre plagsomme symptomer, og tilpasset pasientens alder og forutsetninger • kan anvende kunnskap om konsekvenser av sykdom og bivirkninger av behandling hos alvorlig og uhelbredelig syke og døende pasienter, til å planlegge og iverksette ikke-medikamentelle tiltak i samarbeid med pasienten, og tilpasset pasienten alder og forutsetninger • kan anvende kunnskap om pårørendes rolle og betydning i palliativ fase til å styrke pårørende i å være, og å oppleve å være, en ressurs for pasienten • kan anvende standardiserte observasjonsskjemaer og kartleggingsverktøy som er tilpasset ulike pasientgrupper til å kartlegge helsetilstand, ressurser og symptomer og til å identifisere behov for lindrende tiltak hos pasienter i palliativ fase og ved livets slutt • kan delta i bruk av tiltaksplaner i livets slutfase for å kvalitetssikre oppfølging av døende pasienter og deres pårørende • kan observere og identifisere endringer i pasientens tilstand som kan tyde på at døden er nært forestående	
Generell kompetanse Studenten <ul style="list-style-type: none"> • har forståelse for nasjonale handlingsprogram og faglige retningslinjer for palliasjon og hvordan dette påvirker yrkesutøvelsen • har forståelse for hvordan bruk av standardiserte observasjonsskjemaer og kartleggingsverktøy bidrar til å kvalitetssikre den palliative omsorgen for alvorlig og uhelbredelig syke og døende pasienter • har forståelse for og kan reflektere over faglige og etiske utfordringer og dilemmaer i møte med alvorlig og uhelbredelig syke og døende pasienter • har opparbeidet seg kunnskaper og personlig forståelse til å kunne utføre palliasjon for alvorlig og uhelbredelig syke og døende pasienters etter deres ønsker og individuelle behov	

2.3.1 Sentrale temaer

a. Alvorlige sykdommer

- Hva er kreft. Metastasering
- Kreftsykdommer – brystkreft, lungekreft, tarmkreft, prostatakreft, føflekkreft, tumor cerebri
- Akutt og kronisk sykdom
- Hjertesykdom – hjertesvikt
- Lungesykdom – KOLS
- Nyresykdom – nyresvikt
- Nevrologiske sykdommer – Multippel sklerose (MS), Parkinsons sykdom og amyotrofisk lateral sklerose (ALS)
- Demens

b. Kartlegging og vurdering av symptomer

- Bruk av kartleggingsverktøy og standardiserte observasjonsskjema innen palliasjon
- Vurderingskompetanse
- Fagskoleutdannede helsearbeiderens rolle i kartleggingsarbeid
- Dokumentasjon

c. Konsekvenser av alvorlig sykdom og behandling, ivaretagelse av grunnleggende behov

- Ernæringsproblemer og kakeksi
- Nedsatt immunforsvar
- Fatigue
- Funksjonssvikt, aktivitet og hverdagsmestring
- Endret selvbilde og seksualitet
- Bivirkning og behandling

d. Palliativ, symptomforebyggende og symptomlindrende behandling og omsorg

- Hyppig forekommende symptombilder i palliativ fase:
  - Smerte
  - Kvalme, brekninger og oppkast
  - Obstipasjon og diaré
  - Munntørrhet og andre plager fra munn og svelg
  - Redusert appetitt, vekttap og dehydrering
  - Komplikasjoner ved immobilitet
  - Dyspné
  - Infeksjon
  - Delirium
  - Uro, depresjon og angst
  - Palliasjon til personer med kognitiv svikt
- Symptomforebyggende og symptomlindrende behandling og omsorg:
  - Medikamentell behandling
  - Palliativ kirurgi og strålebehandling
  - Omsorg og ikke-medikamentell behandling
  - Alternativ, komplementær og supplerende behandling

e. Pleie og omsorg ved livets slutt

- Tegn på nær forestående død
- Tiltaksplan ved livets slutt (Livets Siste Dager)
- Etske utfordringer i livets slutfase
- Ivaretagelse av pårørende, og pårørendes rolle og betydning i den palliative fasen

2.3.2 Arbeidskrav

Obligatorisk individuelt- og /eller gruppe- arbeid knyttet til emnets innhold.

2.3.3 Vurderingsform

Gruppeoppgave vurderes til bestått – ikke bestått.

Individuelt arbeidskrav vurderes til hel karakter med gradert karakterskala (A-F)

Emnet vurderes til hel karakter med gradert karakterskala (A-F)

2.3.4 Læremidler

Se egen litteraturliste.

2.4 EMNE 4: PRAKSIS I PALLIASJON

Emne 97HH89D	Innhold
EMNE 4: PRAKSIS I PALLIASJON (10 stp)	Praksis er en obligatorisk del av utdanningen. Den skal være knyttet til reelle pasientsituasjoner. Fokus for praksis skal være å utvikle studentens helhetlige kompetanse. Gjennom praksis skal studenten videreutvikle seg gjennom sine personlige målsetninger eller evaluering av utviklingsarbeidet og emnets læringsutbytter. Praksisstudiet kan danne grunnlag for fordypningsoppgave.
Varighet	8 uker à 30 timer, totalt 240 timer. Praksis gjennomføres hovedsakelig i tredje semester.
Praksisform	Det kan velges mellom to ulike former for praksis. 1. Utplassert praksis: Ved relevant avdeling i spesialist- eller kommunehelsetjenesten eller privat næringsliv. 2. Praksis gjennomført som utviklingsarbeid på egen arbeidsplass.
Veiledning	Veiledning ivaretas av veileder på praksissted og faglærer.
Utplassert praksis og personlig målsetting Eller Utviklingsarbeid på egen arbeidsplass	Utplassert praksis: Studenter som skal på utplassert praksis skal før praksis formulere personlige målsettinger, som tar utgangspunkt i emnets læringsutbytter. Personlige målsettinger skal være godkjent før praksisperioden starter. Praksis på egen arbeidsplass: Studentene som skal gjennomføre utviklingsarbeid på egen arbeidsplass, må lage en beskrivelse av utviklingsarbeidet, som skal være godkjent før praksisperioden starter. Beskrivelsen består i å forberede, planlegge, gjennomføre og evaluere et forbedringsarbeid knyttet til emnets læringsutbytter. Utviklingsarbeidet må også være gjennomførbart i praksis. Etske hensyn må ivaretas. Personlig målsetting og beskrivelse av utviklingsarbeid skal benyttes som et aktivt læringsredskap i gjennomførelse av praksisstudier, samt være utgangspunkt for studentens selvevaluering og implementeres i den kontinuerlige vurderingen.
Læringsutbytte	
Kunnskap Studenten	<ul style="list-style-type: none"> • har kunnskap om hva som kjennetegner pasienter med alvorlig og uhelbredelig sykdom og om hvordan kompleksiteten gir konsekvenser for omsorgsutøvelsen • har kunnskap om standardiserte observasjonsskjemaer og kartleggingsverktøy i arbeidet med å kartlegge helsetilstand, ressurser, symptomer og behov hos pasienter som er i palliativ fase • har kunnskap om organisering av tjenestetilbudet knyttet til palliasjon og kjennskap til ansvar og oppgaver for aktører og samarbeidsparter • har innsikt i kunnskapsbasert praksis, kunnskap om fagutvikling og kan oppdatere sin kunnskap om utviklingsprosjekter i helsetjenesten
Ferdigheter Studenten	<ul style="list-style-type: none"> • kan anvende kunnskap om alvorlige og uhelbredelige sykdommer og behandling, til å observere symptomer og bivirkninger hos den enkelte pasient

- kan anvende kunnskap om den alvorlig og uhelbredelig syke til å planlegge og iverksette tiltak som ivaretar pasientens behov for palliasjon
- kan anvende kommunikasjonsformer og -teknikker profesjonelt i samarbeidet med pasienter, pårørende, frivillige, kollegaer og andre yrkesgrupper
- kan anvende standardiserte observasjonsskjemaer og kartleggingsverktøy som er tilpasset pasientgrupper på praksisplassen til å kartlegge helsetilstand, ressurser og symptomer og til å identifisere behov for lindrende tiltak hos pasienter i palliativ fase
- kan benytte skriftlig og muntlig rapportering og dokumentere observasjoner og tiltak på en forskriftmessig måte
- kan finne informasjon og fagstoff som er relevant for problemstillinger knyttet til palliasjon i praksis
- kan kartlegge situasjoner i praksis og identifisere faglige og etiske problemstillinger og behov for å iverksette tiltak

Generell kompetanse

Studenten

- har utviklet en etisk grunnholdning som kommer til uttrykk ved at studenten ivaretar alvorlig og uhelbredelig syke og døende pasienters integritet, brukermedvirkning og faglig forsvarlighet i praksis
- kan utføre palliasjon etter alvorlig syke og døende pasienters ønsker og individuelle behov og i tråd med pasientsentrert tilnærming og verdigrunnlaget for palliasjon
- kan bygge relasjoner med kollegaer og på tvers av avdelinger og tjenestenivå for å ivareta pasientenes helhetlige behov knyttet til sykdom, lidelse og død
- kan gjennom kunnskapsdeling, bevisstgjøring og etisk refleksjon på arbeidsplassen, bidra til kvalitetsforbedring i palliasjon for alvorlig syke og døende pasienter

I tillegg gjelder følgende læringsutbyttebeskrivelse for utviklingsarbeid på egen arbeidsplass:

Studenten

- kan bidra til egenutvikling og/eller kvalitetsforbedring på egen arbeidsplass innen palliasjon ved å forberede, planlegge, gjennomføre og evaluere utviklingsarbeid innenfor et avgrenset område

2.4.1 Sentrale tema

a. Systematisk klinisk kartlegging, observasjon og vurdering av pasienter med komplekse uhelbredelige sykdommer

- Klinisk holistisk/helhetlig kartlegging
- Bruk av kartleggingsverktøy og observasjonsskjema
- Rapportering og dokumentasjon, EPJ, ICNP
- Kunnskapsbasert praksis med kvalitetsforbedring
- Etiske utfordringer i palliasjon og livets siste dager

b. Helhetlig sykepleie til pasienten med alvorlig og uhelbredelig sykdom

- Vurdering av klinisk kartlegging og pasientens behov
- Planlegging og iverksetting av relevante palliative sykepleietiltak
- Helhetlig sykepleie og pasientsentrert tilnærming
- Rapportering, oppfølging, evaluering og dokumentasjon
- Tverrfaglig samarbeid
- Etisk grunnholdning

c. Kommunikasjon- og relasjonskompetans

- Kommunikasjonsteknikker
- Veiledning og pedagogisk undervisning
- Skape relasjon og samarbeid med pasient og pårørende
- Tverrfaglig kommunikasjon og relasjonsarbeid i sykepleien til pasienten

d. Kunnskapsbasert praksis og kvalitetsforbedring

- Fagskoleutdannede helsearbeiderens ansvar og funksjon i møte med alvorlig og uhelbredelig syke og døende pasienter, og deres pårørende.
- Bruke relevante kunnskaper til fagutvikling
- Finne informasjon og fagstoff for utfordringer knyttet palliasjon i praksis
- Utføre utviklingsarbeid som bidrar til egen utvikling og/eller kvalitetsforbedring

2.4.2 Arbeidskrav

- Utforme egne personlige målsettinger eller beskrivelse av utviklingsarbeid for praksis.
- Egenevaluering av praksisstudier
- Deltakelse i seminargruppe for å legge fram egen refleksjon fra praksis
- Arbeidskrav fra praksis eller gjennomført utviklingsarbeid

Veiledning på egen yrkesutøvelse vil bli gitt underveis.

2.4.3 Vurderingsform

Praksisvurderingen har fire hovedelementer;

- Studentens egnevaluering av praksisstudiers læringsutbytte
- Studentens egnevaluering av personlig målsetting eller egnevaluering av gjennomføring og avslutning av utviklingsarbeid
- Praksisstedets/praksisveileder og faglærers vurdering av studentens personlige og faglige utvikling, vurdert på bakgrunn av emnets læringsutbytter og studentens personlige målsetting eller målsetting, framdrift og resultat for utviklingsarbeid.
- Praksisstedets/praksisveileder og lærers vurdering av studentens egnethet i praksis

Disse elementene skal gjennomføres som en midt- og sluttevaluering.

Emne Praksis i palliasjon skal godkjennes og vurderes til bestått/ikke bestått.

2.4.4 Læremidler

Se egen litteraturliste.

2.5 EMNE 5 YRKESUTØVELSE OG PALLIATIVT TJENESTETILBUD

Emne 97HH89E	Tema
EMNE 5: YRKESUTØVELSE OG PALLIATIV TJENESTETILBUD (10 stp)	5a Aktører og organisering av det palliative tjenestetilbudet 5b. Yrkesutøvelse, kommunikasjons- og veiledningskompetanse
Læringsutbytte	
Kunnskap: Studenten <ul style="list-style-type: none"> • har kunnskap om profesjonell kommunikasjon i møte med alvorlig og uheldredelig syke pasienter, pårørende og kollegaer • har kunnskap om veiledning og pedagogiske prinsipper i yrkesutøvelsen • har innsikt i sosiale og økonomiske rettigheter og støtteordninger ved alvorlig sykdom og dødsfall • har kunnskap om det palliative tjenestetilbudet i den kommunale helse- og omsorgstjenesten og i spesialisthelsetjenesten • har innsikt i pasienttilpassede forløp til alvorlig og uheldredelig syke pasienter • har kjennskap til ulike aktører og samarbeidspartners ansvar og oppgaver i ulike pasient- og omsorgsforløp for pasienter med alvorlig og uheldredelig sykdom • har kunnskap om tverrfaglig samarbeid og koordinering av helsetjenester til pasienter med alvorlig og uheldredelig sykdom • har kunnskap om familieomsorg, frivillige aktører og interesse- og brukerorganisasjoner knyttet til palliasjon • har kjennskap til regionale kompetansetjenester for lindrende behandling • har kunnskap om det palliative tjenestetilbudet til barn og unge og deres familier • har innsikt i kunnskapsbasert praksis • har kunnskap om fagutvikling og innovasjon i helse- og omsorgssektoren • kan oppdatere sin kunnskap om velferdsteknologiske løsninger knyttet til palliasjon	
Ferdigheter: Studenten <ul style="list-style-type: none"> • kan anvende kunnskap om veiledning og pedagogiske prinsipper til å informere og veilede pasienter og deres pårørende • kan anvende kunnskap om medarbeiderskap og organisasjonskultur til å bidra til et godt arbeidsmiljø • kan anvende kommunikasjonsferdigheter og teknikker i samtale med alvorlig og uheldredelig syke og døende pasienter og deres pårørende	
Generell kompetanse: Studenten <ul style="list-style-type: none"> • har et bevisst forhold til egne verdier knyttet til sykdom, lidelse og død og til eget faglig og personlig engasjement og begrensninger • har mot til å samtale med alvorlig og uheldredelig og døende pasienter og deres pårørende • kan bygge relasjoner og delta i tverrfaglig samarbeid med kollegaer på tvers av fag, avdelinger og tjenestenivå • kan gjennom kunnskapsdeling, veiledning og etisk refleksjon på arbeidsplassen bidra, til å utvikle arbeidsmetoder og tjenester i palliasjon for alvorlig og uheldredelig syke og døende pasienter	

2.5.1 Sentrale tema

a. Aktører og organisering av det palliative tjenestetilbudet

- Det palliative tjenestetilbudet i spesialisthelsetjenesten
- Det palliative tjenestetilbudet i den kommunale helse- og omsorgstjenesten
- Familieomsorg:
  - Lærings – og mestringssentre
  - Interesse- og brukerorganisasjoner
  - Frivillige aktører
  - Det palliative tjenestetilbudet til barn, unge og deres familier
- Samhandling og koordinering av tjenester
  - Pasienttilpassede forløp
  - Palliativ plan og koordinator
- Sosiale og økonomiske rettigheter og støtteordninger ved alvorlig sykdom og dødsfall
- Samarbeid med pårørende og hjemmedød
- Velferdsteknologi

b. Yrkesutøvelse, kommunikasjons- og veiledningskompetanse

- Yrkesrolle og identitet
- Tverrfaglig samarbeid
- Kommunikasjons-, relasjon og veiledningskompetanse
  - Evne til å se og la seg berøre
  - Evne til å lytte
  - Mot til samtale
  - Forhåndssamtale om livets siste fase
- Grunnleggende pedagogiske prinsipper og undervisning
  - Kunnskapsbasert praksis
  - Fagutvikling

2.5.2 Arbeidskrav

Obligatorisk individuelt- og /eller gruppe- arbeid knyttet til emnets innhold.

2.5.3 Vurderingsformer

Emnet vurderes til bestått – ikke bestått.

2.5.3 Læremidler

Se egen litteraturliste.

2.6 EMNE 6: FORDYPNING I PALLIASJON

Emne 97HH89F	Tema
EMNE 6: FORDYPNING I PALLIASJON (10 stp)	Studenten skal gjennomføre en obligatorisk fordypningsoppgave. Dette arbeidet skal være praksisrettet og knyttet til et eller flere temaer i utdanningen. Studenten skal gjennom fordypningsoppgaven vise refleksjon og bruke både teori og erfaringer fra praksis. Egne retningslinjer for fordypning skal følges
Læringsutbytte	
Kunnskap: Studenten <ul style="list-style-type: none"> • har innsikt i kunnskapsbasert praksis • har kunnskap om fagutvikling og kan oppdatere sin kunnskap om nasjonale planer, utviklingsprosjekter og innovasjon i helse- og omsorgssektoren • kan oppdatere sin kunnskap om palliasjon til pasienter med alvorlige og uhelbredelige sykdommer og ved livets slutt • Ha kjennskap til at belastningen som hjelper kan føre til omsorgstretthet og sekundærtraumatisering	
Ferdigheter: Studenten <ul style="list-style-type: none"> • kan anvende kunnskap til å belyse, vurdere og reflektere faglig, etisk og juridisk over et valgt fordypningsarbeid knyttet til palliasjon • kan finne informasjon og fagstoff som er relevant for et valgt fordypningsarbeid knyttet til palliasjon • kan vurdere kritisk ulike kilder for informasjon og fagstoff • kan innenfor eget ansvars- og arbeidsområde kartlegge situasjoner og identifisere behov for, planlegge, iverksette og evaluere tiltak knyttet til palliasjon for alvorlig og uhelbredelig syke og døende pasienter	
Generell kompetanse: Studenten <ul style="list-style-type: none"> • har forståelse for yrkesetiske retningslinjer som regulerer yrkesutøvelsen innen helsetjenesten • har forståelse for pasientsentrert tilnærming og for verdigrunnlaget for palliasjon • har utviklet en etisk grunnholdning som kommer til uttrykk ved refleksjon rundt hvordan alvorlig og uhelbredelig syke og døende pasienters integritet, brukermedvirkning og faglig forsvarlighet ivaretas • kan gjennom kunnskapsdeling, veiledning og etisk refleksjon på arbeidsplassen, bidra til å bedre kvaliteten på det palliative tilbud til alvorlig og uhelbredelig syke og døende pasienter og deres pårørende • Ha et bevisst forhold til ivaretagelse av helsepersonell som hjelpere	

2.6.1 Sentrale tema

Selvvalgt fordypningstema

a. Kunnskapsbasert praksis og fagutvikling innen palliasjon

- Nasjonale planer, utviklingsprosjekter og innovasjon
- Finne relevant fagstoff og holde seg oppdatert
- Kildekritikk
- Reflektere over det valgte fordypningsarbeidet
- Kunnskapsdeling og veiledning

b. Refleksjon over kartlegging og sykepleie innen palliasjon

- Belyse, vurdere og reflektere faglig, etisk og juridisk
- Pasientsentrert tilnærming og verdigrunnlag
- Yrkesetiske retningslinjer og etisk grunnholdning

2.6.2 Fordypningsoppgaven

Fordypningsoppgaven skal være praksisrelatert og sette søkelys på egen klinisk atferd i møte med pasient/bruker. Studentene utarbeider og leverer inn fordypningsoppgaven individuelt.

2.6.3 Vurderingsformer

Fordypningsoppgaven vurderes til hel karakter med gradert karakterskala (A-F). Studenten må ha oppnådd karakteren E eller bedre for å få avlegge muntlig høring. Karakter på fordypningsoppgaven etter muntlig høring utgjør emnekarakter.

2.6.4 Læremidler

Obligatorisk litteratur – se egen litteraturliste

Kryssreferanser

Eksterne referanser

[.1.3 Lov om høyere yrkesfaglig utdanning- "Fagskoleloven"](#)

[.2.1 Forskrift for høyere yrkesfaglig utdanning ved Fagskolen i Nord](#)